

Slagelse, 2006-01-03.

Ellen Bastholm
Slotsgade 18, 2.th
4200 Slagelse
58500771
Rektor og Konsulent

Til:

Globaliseringsrådet.

Oplæg vedrørende sammenhængende strategi og prioritering af Globaliseringsrådets mange udviklingstiltag.

Hvis Globaliseringsrådets indsats skal være meget mere end et serviceeftersyn på et i øvrigt velfungerende samfund, kræves der en form for sammenhængende tænkning, der klart sætter perspektiver op for den danske samfundsudvikling og forener denne samfundsudvikling med ovenud klare og perspektivfyldte visioner, der ikke lader nogen tvivl stå tilbage om, at det danske samfund, den danske model vil være blandt verdens mest konkurrencedygtige i mindst endnu nogle årtier frem. Der skal altså sættes ind både i forhold til det korte perspektiv og i forhold til det lange.

Spørgsmålet er som det øverste og første, hvor man skal finde det særlige omdrejningspunkt for en således særlig udviklingstænkning. Hvor skal dette udgangspunkt findes – og hvordan skal man sætte ind på det korte og på det lange sigt ?

Spørgsmålet er dernæst, hvilken type af politisk og økonomisk beslutningstagen man finder det formålstjenligt tages af en regering i et sådant konkurrencedygtigt samfund – alle borgerne i en nation af denne karakter bør have ejerskab til det, der foregår og sikres dette ejerskab ved at give ekstra råderum for liberale kræfter eller sikre råderummet ved at tage klare og vægtige beslutninger i offentligt regi. Eller sagt anderledes hvor megen topstyring vil det være hensigtsmæssigt at gribe til ?

I videnssamfundet er det evnen til at tænke nyt, evnen til at udvikle nye løsninger, evnen til at gå højere op i værdikæden med de produktioner, man står med, der er ganske afgørende. Det er på den måde både evnen til at fokusere ganske ganske skarpt samtidigt med evnen til at begå sig med en passende høj grad af udviklingshastighed, der er afgørende og uhyre væsentlig.

Jeg vælger derfor at placere omdrejningspunktet ved den anvendbare forskning og det uanset om den bedrives i privat eller offentligt regi. Dette sætter eliteuniversiteter i centrum.

Jeg vælger endvidere at lave en sammenligning med en økonomi som den amerikanske, hvor vækstraterne i flere år har været meget høje, og ser med dette udgangspunkt på, hvad der karakteriserer et universitet som Harvard.

Harvard, Boston, nogle karakteristika :

1. Tidens tendenser slår hurtigere ind i miljøet på grund af tætte relationer udadtil. F.eks. at en del af undervisningen på Harvard sponsoreres eller finansieres ved salg af ydelser udadtil til f.eks. de store virksomheder, eller til skolerne i området i form af efteruddannelsesforløb og i form af etablering af udviklingsprocesser, hvor universitetets folk står som primusmotorer i denne.
2. På universitetet i Boston laves der en hurtigere problemdiagnose mht. udviklingsmål og udviklingstempi. Et eksempel kunne her være at henvise til opbygningen af den nye uddannelse, hvor man kombinerer faglighed mht. naturvidenskab med teori og uddannelse mht. ledelse.
3. Universitetet er eliteorienteret og eliteoptagende. Det tillader vi knapt nok herhjemme selv om visse uddannelser har så høje adgangskvoter, at man med dette udgangspunkt kunne hævde at så bliver disse uddannelser til eliteuddannelser.
4. At være i front som universitet bliver en force majeure situation i et uddannelsessystem karakteriseret ved brugerbetaling. Brugere betaler de højeste indskud på det universitet, der ses i front på en række forskellige parametre.
5. Råstyrken i uddannelsesmiljøet på Harvard skal findes i engagementet, i kulturen, i at der forefindes en helhed uanset mange forskellige afdelinger og institutter, i at man står med stærke sammenhænge og ikke en flad individualisme, i at man har adgang til alle væsentlige beslutningstagere i det amerikanske samfund..
6. At alle civilsamfunds – eller næsten alle civilsamfundsfordringer udsættes. Giftemål, børn, erhvervelse af permanent bolig etc. er noget de studerende først tillader sig efter endt studium.

Styrkepositioner for dansk erhvervsliv, danske uddannelser, dansk forskning.

Hvor er så i den danske økonomi de væsentlige styrkepositioner, når man tænker erhvervsliv, uddannelse og forskning ? Og hvordan skabe yderligere synergi i de felter, hvor der findes oplagte styrkepositioner ?

Hvis vi forsøger med en opstilling vil det mere eller mindre se således ud:

- A. Væsentlige sektorer i samfundsøkonomien:
Medicinal, miljø, energi, medier, telekommunikation, nanoteknologi, byggeteknologi.
- B. Væsentlige sektorer i uddannelsessystemet:
De gymnasiale ungdomsuddannelser, bachelor - uddannelserne på universiteterne, kandidatuddannelserne på universiteterne, PHD`erne på universitetet.
- C. Væsentlige felter for forskningen i Danmark.
Miljø, energi, medicin, nanoteknologi, IT.

Hvor i alt dette ligger så de bedste potentialer for forskning og udvikling og vækst ?

Vi har i den danske samfundsdebat en tendens til at tale udenom, til at jonglere med begreber som købmandskab, nærhed til forbrugerne, nærhed til markederne som de store konkurrenceparametre for dansk økonomi og det tror undertegnede simpelthen ikke på kan være de afgørende forhold i en økonomi, hvor handel og afsætning ligger indenfor systemer, der er sammenlignelige med andre vestlige økonomiers.

Nej, vi taler lidt udenom fordi vi ikke synes, at vi skal fornærme nogen eller noget ved at lave hårde prioriteringer. Vi holder os på afstand af de processer, der i en svensk økonomi og i en finsk økonomi fører til at man prioriterer bestemte flagskibe, bestemte industrier, bestemte videnvirksomheder. Forskningen i de to lande kommer derfor også i højere grad til at foregå i sektorer eller processer forbundet med højteknologi.

Første område for prioritering.

Der må og skal prioriteres og det bør ske med erhvervssektorer, der er i fin udvikling og vækst samtidigt med at de kan "låne" sig til forskningsinstitutioner, der sikrer det helt store og meget kvalitetsfyldte perspektiv, når det gælder nye produkter, nye produktionsprocesser, gælder at klatre opad i en værdikæde, eller gælder at øge produktiviteten med det man står med.

Universiteterne øger jo efter universitetsreformen med nye ledelsesformer og med kontraktstyret forskning deres potentiale meget kraftigt på dette område. Det udvikles forskerparker med muligheder for iværksættere og forskere til at udvikle forretningskoncepter og med mulighed for at få tid til at finde relevante finansieringsformer for den nye virksomhed. Der udvikles også på rent privat initiativ paraplyvirksomheder, der opkøber mindre virksomheder for at lave klynger af virksomheder, der samlet kan vokse og gro. En model, der benyttes inden for IT sektoren herhjemme. I vidensamfundet er det jo ikke mindst udviklingsperspektivet, der udgør den kritiske konkurrenceparameter og det er derfor yderst væsentligt at der hersker denne fine synergi mellem forskningsinstitutioner og de private virksomheder eller alternativt, at de private virksomheder i klynger opnår den volumen der skal til for at de selv kan bedrive den afgørende og helt nødvendige forskning. Der er ikke fundet nogen egentlig model for denne type tankegang, når man tænker i regionalt område eller når man tænker udkantsproblematik. Her mangler man at finde kanaler for nem overførsel af viden til regionale virksomheder.

Andet område for prioritering.

Det er at sørge for, at flere personer end nu finder fast forankring på arbejdsmarkedet. I denne problematik skal man i høj grad tænke integration af indvandrere og særsomt indsats i forhold til den generationen af etniske unge, således at den kvalificerer sig helt parallelt med de jævnaldrende danske unge. Får man løst integrationsproblematikken vil man tage et kømpeskridt med hensyn til hele velfærdssamfundets udbygning og bevarelse.

Men OECD kritiserer det danske arbejdsmarked for forhold vedrørende arbejdstid, forhold vedrørende produktivitet og forhold vedrørende afgang fra arbejdsmarkedet. Vi arbejder for lidt, når ca. tre måneder om året i gennemsnit for lønmodtagerne tilbringes med ferie, sygefravær, orlov. Vi er ikke i stand til at udvikle produktiviteten tilfredsstillende med mindre at produktionsprocesserne udsættes for IT, udsættes for højteknologi, udsættes for konsekvente rationaliseringer.

På disse områder synes tingene på arbejdsmarkedet at være lagt an på de helt korte perspektiver og ikke på det langsigtede, som det er nødvendigt at tage i ed, hvis man vil være med de afgørende steder også om et årti. Også når det gælder antal personer på overførselsindkomster i et dansk samfund har vi i høj grad problemer.

Her er derfor to områder, der afventer den helt konsekvente indgriben fra politikernes side og afventer at velfærdssystemer, garanterede rettigheder som borger, brugerhensyn i forhold til borgerne underkastes ændringer, der frigør den nødvendige dynamik og det nødvendige udviklingspotentiale og den nødvendige effektivisering. Det er en stor opgave, men der er på den anden side ikke tvivl om, at borgerne efterlyser disse ændringer al den stund at opretholdelse af velstandsniveauet og opretholdelse af velfærdssamfundsydelser har første prioritet. Så vil man til gengæld som borger gerne arbejde lidt mere for at nå dette resultat – det gør ikke noget.

Positionerne vedrørende fritidssamfundet er jo i vid udstrækning ændret og i stedet for den megen tale om fritid tales der nu om selvrealisering gennem arbejdet, identitet gennem arbejdet, netværk gennem arbejdet. Og der er derfor ikke behov for at oprette vandtætte skodder mellem arbejdsliv og privatliv – den enkelte borger tager i stedet arbejdet med hjem og tilgodeser karriere forventninger ved at tage en tørn mere med arbejdet, efter at hun er vendt hjem fra arbejdspladsen.

Globaliseringsrådet har arbejdet sig flot igennem uddannelserne og tænkt på de nødvendige ændringer her.

Integration og overførselsindkomster i almindelighed.

Integrationsproblematikken er ikke løst, men afventer en betydelig stærkere indsats . Her ligger rigtig mange hænder, der venter på at opnå fornuftig beskæftigelse.

Der er samtidigt grund til at pege på, at der foreligger gode erfaringer med integrationsprojekter finansieret ved brug af midler fra EU's socialfond. Det er et arbejde der indtil videre måske ikke omfatter så mange mennesker, men hvor temaerne for indsatsen er velvalgte og er blevet grundigt bearbejdet og hvor der da også foreligger fine resultater med at nå de succesmål, man umiddelbart har opstillet for projekterne. Nogle gange forekommer den danske debat også lidt bagvendt her. For når man med store resultater har kunnet lave forsøgsarbejder med at få indvandregrupperne ind i håndværkerhvervene, ja så nytter det ikke noget, at man konstaterer, at det ikke lader sig gøre fordi indvandrerne foretrækker selvstændige erhverv og foretrækker at blive iværksættere. Hvis vejen til at blive iværksætter går over en håndværksmæssig uddannelse, ja så må man jo bare konstatere, at det er fint. Men der er som sagt grund til at trække på Erhvervs-og Byggestyrelsens erfaringer med integrationsprojekter finansieret via EU Socialfond.

I denne sammenhæng – med de ekstra hænder på arbejdsmarkedet – er antallet af personer på overførselsindkomster i det danske samfund også påfaldende. Socialcheferne i kommunerne og socialrådgiverne i kommunerne har på det seneste måttet anerkende, at der er grund til at revidere det arbejde man foretager sig i forhold til en uforholdsmæssig stor gruppe af personer.

Der foreligger mål om at skabe mindst 85000 nye jobs på arbejdsmarkedet og her må man naturligvis inddrage alle relevante muligheder og der er ikke tvivl om at en del af personerne på overførselsindkomster meget hellere så sig selv i gang på et spændende og udfordrende dansk arbejdsmarked. Og denne ambition gælder såmænd både for den unge del og for seniordelen af personerne i gruppen.

Prioriteringer i forhold til omdrejningspunkterne for viden og vækst – universiteterne og forskerparkerne.

Prioritering af erhvervssektorer og af forskningsfelter afventer også en nærmere indsats og en nærmere prioritering. I det mindste en prioritering, hvor den offentlige sektor sætter overskrifter på de temaer, som man finder er de væsentligste og afsætter ressourcerne her på en eller anden måde. Og som ovenstående viser er det ikke mindst eliteuniversiteter og forskerparker, der må være omdrejningspunkterne her.

Det er eliteuniversiteter med tilstrækkelig volumen og det er forskerparker, oftest med tætte relationer til De Højere, Videregående Uddannelser, der har potentialet til at stå for nytænkning, stå for de nødvendige opfindelser, stå for de nye måder at anskue produktionsprocesser på, stå for de nye måder at optage IT i processerne på, stå for de nye måder at tænke i avanceret rådgivning og stå med det netværk i hånden, der er nødvendigt for at sikre at man på institutionen er ajour med den nyeste udvikling. Her må man kaste et blik ud over helheden af universiteter, forskerparker og produktionssektorer og benytte dette til at foretage en første prioritering samt til at igangsætte nyudviklinger indenfor felter, hvor perspektiverne er meget lovende.

Et par eksempler:

Design, medier, film.

Hvis man prioriterer f.eks. public service som en mulig eksportartikel og muligt produktionsfelt med stort potentiale, ja så vil DR og TV2 kunne finde lande, hvor en "Nationspakke" kunne have stor interesse. Kina vil f.eks. formentlig være meget optaget af at få lært lektien inden De Olympiske Lege og vil lægge sig efter at fjerne al kritik af et mangelfuldt demokrati ved at fremvise fuldt udbyggede medieinstitutioner med en vestlig tilknyttet ekspertise, eller en vestlig model for public service.

Film – her giver markedet sig selv, men markedet for TV – film, især synes umætteligt pt og den danske filmsektors potentiale umådeligt stort med et meget stort talentmateriale i "rødderne" for denne kulturproduktion..

Design. Det er at gå et led op i værdikæden for en række produkter, hvis den industrielle design er der og er der i fine udgaver og det specielt hvis den laves i lande med store kulturelle traditioner. Igen har DK nogle meget oplagte fortrin her med et stort vækstlag af personer, firmaer og skoler.

Men som allerede nævnt: IT, miljø, energi, medicin og nanoteknologi er også yderst oplagte udviklingsområder for det dansk vidensamfund. Her findes allerede en del forskerparker med klare prioriteringer og der findes ikke mindst på universiteterne den ekspertise, der placerer dansk forskning målt på globalt plan helt i front. Det er naturligvis konkurrenceparametre, der bør udnyttes og det må ikke være mangel på kvalificeret arbejdskraft, der betinger at disse sektorer i sidste ende måske outsourcer såvel forskning som produktion.

Alt i alt er der fra et udviklingsperspektiv tre til fire felter for Globaliseringsrådet at sætte ind overfor:

- A. Arbejdsmarkedsforhold med opmærksomhed på integration og på antal af personer på overførselsindkomster.
- B. Prioritering af ressourceindsats på eliteuniversiteter og på forskerparkerne.

Dertil kommer naturligvis de almene rammevilkår for produktion og arbejdsmarked. Her synes pensionsalder og efterlønsproblematikken helt uomgængeligt at være nødvendige indsatsområder.

Ellen Bastholm, 2006-01-03.